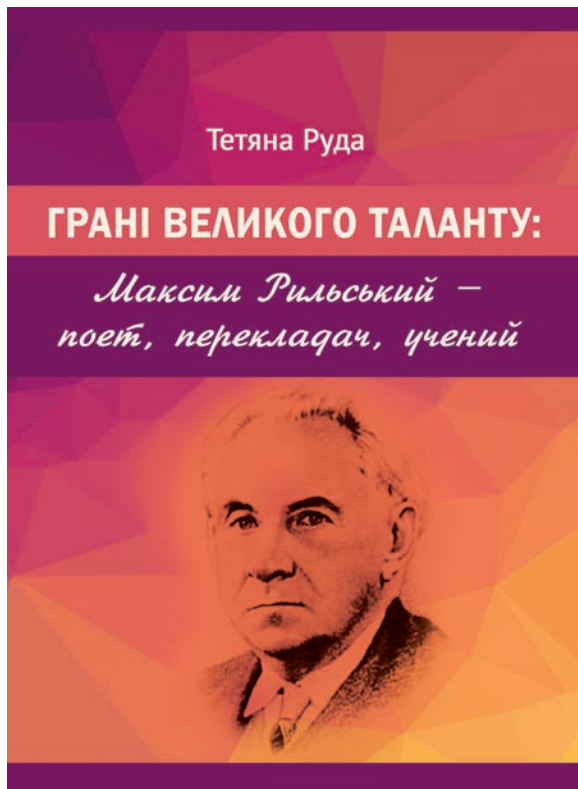

НОВИЙ ДИСКУРС НАУКОВОЇ ТА ПОЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

Леся Вахніна

Руда Т. Грані великого таланту: Максим Рильський – поет, перекладач, учений : монографія / Тетяна Руда ; [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – Київ, 2017. – 144 с.

Наукова та науково-організаційна діяльність поета-академіка Максима Рильського вимагає нового висвітлення, хоча до окремих аспектів його наукової діяльності зверталися у своїх студіях І. Березовський, Г. Сухобрус, В. Юзвенко, В. Наулко, В. Новак, Г. Рубай, Н. Пазяк та ін.

Поетична творчість М. Рильського вже кілька десятиліть є об'єктом серйозного наукового аналізу (праці Л. Новиченка, Г. Вервеса, Н. Костенко, В. Агеєвої, І. Юдкіна), і кожне покоління дослідників відкриває в ній нові грані і смисли. Науковій та науково-публіцистичній спадщині М. Рильського по-

щастило менше, можливо, тому, що в ній більшою мірою відбилися наслідки ідеологічного тиску, який відчутно заважав розвиткові гуманітарної галузі знань. Водночас М. Рильський, попри всі тогочасні ідеологічні обмеження, здійснив помітний внесок у славистику, перекладознавство, фольклористику, літературознавство, а деякі його теоретичні положення та практичні поради не втратили свого значення і сьогодні.

Тетяна Руда вже давно займається вивченням наукової спадщини М. Рильського, аналізує його переклади й оригінальні твори, пише про його внесок у вітчизняну культуру, про актуалізацію деяких його ідей у сучасний період. Монографія складається з трьох розділів. У першому Т. Руда досить детально зупинилася на працях М. Рильського в галузі фольклористики, теорії перекладу, на загальній характеристиці Максима Тадейовича як ученого; залучила його епістолярій, у якому є чимало наукових ідей, роздумів щодо різноманітних культурних явищ (наприклад, літературних видань, театральних спектаклів, якості перекладів тощо). Авторка зазначила, як народна пісенність впливала на його поезію; показала зв'язок між його перекладознавчою теорією і перекладацькою практикою.

Т. Руда намагалася справді представити багатогранність творчої особистості М. Рильського, який досліджував явища культури і осмислював їхнє значення в поетичних творах (наприклад, сонети про словник, переклади, вірші про мову), займався перекладанням з багатьох мов і залишив перекладознавчі праці та практичні рекомендації перекладачам.

До другого розділу увійшло три статті, присвячені славістичним інтересам М. Рильського, зокрема його організаційній та популяризаторській діяльності в цій сфері, контактам з науковими осередками та діячами культури Польщі і Болгарії. Крім того, приділено увагу і його працям про творчість письменників-класиків слов'янських країн і сучасників. Помітною була також діяльність М. Рильського як голови Українського комітету славістів, яка сприяла участі українських науковців у міжнародних з'їздах славістів, а також розвитку славістики в ІМФЕ, де з його ініціативи було створено славістичний підрозділ, у якому починала свої наукові студії і авторка рецензованої праці.

Остання стаття збірника присвячена темі «Рильський і Крим» (яка сьогодні набуває особливої актуальності). У ній висвітлено поїздки М. Рильського на півострів, поезію, у якій оспівуються «кримські враження». У М. Рильського Крим асоціювався також з поезією його вчителів А. Міцкевича і О. Пушкіна. Символічно, що саме на кримській землі М. Рильський переклав українською «Кримські сонети» видатного польського поета, які сприймаються і як оригінальні поетичні шедеври. Крим він сприймав як органічну частину української землі, Аю-Даг у той час ввижається йому, як зауважує Т. Руда, «горою Володимирською» (див. с. 134). Символічно, що саме в Криму М. Рильський написав кілька поезій, присвячених А. Міцкевичу.

Важливо, що Т. Руда детально зупинилася на кримських враженнях поета, занотованих ще в 40-х роках ХХ ст., коли більшість населення Криму становили кримські татари. Цінні його спостереження і в повоєнний час, аж до 60-х років ХХ ст.

Звичайно, авторка могла б детальніше дослідити питання впливу фольклору або поетичної спадщини видатних слов'янських письменників на творчість М. Рильського, а також проаналізувати його мистецтвознавчі праці.

Розкриваючи особливості творчої індивідуальності Максима Рильського, авторка

робить акцент на нероздільності його наукових і художніх інтересів, поєднанні поетичної рефлексії і теоретичної абстракції в пізнанні та осмисленні деяких явищ культури.

Ряд теоретичних положень, висловлених у наукових працях Максима Тадейовича, підкреслює Т. Руда, певною мірою випереджали свій час і знайшли розвиток у дослідженнях пізнішого періоду. Наприклад, М. Рильський писав про необхідність міждисциплінарного підходу при аналізі фольклорних та етнографічних явищ (він називав це «кооперуванням» наук) — сьогодні, коли формується нова парадигма фольклористики, ця вимога набула особливої актуальності. У перекладознавчих працях він висуває тезу щодо збереження «творчої доміанти» першоджерела (або поетичної спадщини його автора в цілому) — ця теза звучала і в теоретиків перекладу наступних десятиліть (Гачечиладзе та ін.). А ставлення М. Рильського до перекладу як до творчого акту, у процесі якого інтерпретатор «пропускає» оригінал крізь себе, наповнюючи його власними естетичними уявленнями, перегукується з ідеями сучасної теорії «егоцентричного перекладу» і вченням про міжкультурну комунікацію.

Авторка книги відзначає внесок М. Рильського у шевченкознавство, характеризує його численні праці про Т. Шевченка, серед яких є і своєрідні «мандрівки «Кобзарем», і аналіз ліризму, новаторських рис шевченкової поезії. Розглядається і «поетична шевченкіана», створена М. Рильським (фактично це — поетична біографія великого поета). Т. Руда наводить приклади впливу творчості Шевченка, Пушкіна, Міцкевича на оригінальні поезії М. Рильського (асоціації, ремінісценції, цитатії тощо), що свідчать про інтертекстуальність багатьох творів цього «поета-літератора», як називають його дослідники.

Отже, можна стверджувати, що нова книга доповнює недостатньо досліджені аспекти діяльності Максима Рильського і може стати вагомим внеском у вивчення творчої біографії цієї непересічної особистості.